

Skötsel och underhåll av natursten

Skötsel och underhåll av natursten.

Vissa material har en tendens att bara bli vackrare ju mer man använder dem. Våra naturstenar åldras med värdighet, om man behandlar dem rätt.

Men hårdstenarna har helt andra egenskaper än kalkstenarna och marmorsorterna.

Tänk därför noga igenom vilka behov stenen ska fylla, och väg in de funktionella skälen tillsammans med de estetiska.

Vi antar ju att du vill att stenen ska hålla sig lika vacker.

Decennier in och decennier ut.

INTERIÖRT Huvudregeln är att använda så torra metoder som möjligt. Torrrengöring eller dammsugning är att föredra.

Vid bunden smuts används en rengöringslösning av såpa/tvål (utan tillsats av komplexbildare) i kombination med fukt/våt-moppning eller kombimaskin.

Tänk på att polerade ytor har liten absorptionsförmåga, så använd bara lite vatten/tvållösning. Blir det för mycket tvål – vilket du märker om ytan blir matt – så rengör med vatten och torrrengöring därefter.

Självfallet påverkas skötseln av vilken sten du väljer.

Hårdstenarna klarar av hårt slitaget i offentliga miljöer.

Kalkstenarna och vissa av marmorsorterna är däremot generellt något mjukare och bör därför inte utsättas för lika stora påfrestningar.

De är heller inte tillräckligt hårda för att glansen av den polerade ytan ska hålla. Därför är det bättre att ha en slipad yta, som liknar den yta stenen får vid slitaget.

Med rätt rengöringsmedel nås en balanspunkt där den ursprungliga slipade ytfinheten bibehålls och stenens hårda yta används som slityta.

Med en polerad ytbearbetningsgrad bildas skångstråk. Slitaget skapar en matt yta, och för att bibehålla glansen behövs regelbunden användning av polish eller kristallisering. Detta både fördyrar underhållet och riskerar att ge skador i stenen.

Därför rekommenderar vi bara polerade ytor av de mjukare stenarna där det inte finns hårt slitaget, t ex i en privat bostad.

En grov ytbearbetning förändras också vid slitaget, vilket fungerar som en slipning av ytan. Det innebär också att stenen får en mörkare färgnyans, och kan inte motverkas av städmetoder eller rengöringsmedel.

EXTERIÖRT Huvudregeln är att använda vanligt vatten och helst med hjälp av en högtrycksspruta.

Extra svåra fläckar på flammade stenar kan tas bort med gasolbrännare.

För att skydda sig mot klotter kan man impregnera stenen på två sätt. Den ena är ett silikonimpregneringsmedel med vax, som gör att affischer och liknande fäster mycket dåligt och är lätta att avlägsna. Den andra metoden är att låta en speciell sockerlösning torka på fasaden. Eftersom impregneringen är vattenlöslig måste den förnyas när man har tvättat bort klotret. Klotterskydden gör oftast stenen lite mörkare och ska inte användas i för tjocka lager då de riskerar att bilda missfärgande beläggningar.

Väljer du en porösare stensort kan du impregnera den med silikonpreparat (silaner) för att fördröja nedsmutsning.

SÅ HÄR TAR JAG BORT FLÄCKAR Generellt gäller att en snabb behandling är viktig för att förhindra fläckens spridning i stenmaterialet. Tänk på att vara försiktig när du tar bort fläckarna, så att du inte skadar stenen.

Naturstenar är mycket känsliga för syror och salter. Använd därför i princip aldrig några sådana medel.

Vid användning av lösnings- och rengöringsmedel ska alltid skyddsföreskrifterna för den använda produkten följas. Det innebär att skyddsglasögon, skyddshandskar och oömma kläder kan behöva användas. Om hantering sker inomhus kan det behöva sörjas för god ventilation och om hantering sker utomhus tänk på den omgivande miljön. Tänk också på att många lösningsmedel är brandfarliga.

Se våra rekommendationer om rengörings- och lösningsmedel som en vägledning, och prova helst med en liten mängd på en undanskymd sten innan du använder dig av dem i större omfattning. Har du några frågor om fläckborttagning kan du alltid ringa till oss och få råd.

PASTAFÖRFARANDE ÄR MEST SKONSAMT OM DU MÅSTE ANVÄNDA LÖSNINGSMEDEL Blanda lösningsmedlet med ett absorberande pulver – t ex krita eller potatismjöl – till en pasta. Lägg pastan på fläcken, som eventuellt först behandlats med lösningsmedlet. Pastan får ligga kvar på fläcken tills den torkat, varefter den borstas bort och ytan tvättas med vatten. Prova på en liten yta. Vid behov upprepar du behandlingen.

Efter fläckborttagningen har i regel den rengjorda ytan en avvikande färg och lyster mot omgivande sten. Det beror på att den rengjorda ytan inte har den porfyllnad som uppnås med regelbundet underhåll med såpa/tvål. Mätta den rengjorda ytan med såpa/tvållösning för att uppnå samma lyster som den omgivande ytan har.

Vissa rengöringsmetoder kan medföra att stenens ytfinhet avviker mot omgivande sten efter fläckborttagning. Ytan kan då, med stor försiktighet, slipas med fint vattensandpapper, stålull eller nylonduk beroende på omgivande stenars ytfinhet. Även här bör du prova på liten yta. Därefter mättar du den rengjorda ytan med såp/tvållösning. Polerad yta är mycket svår att återställa med denna metod.

Liten lista på olika fläckar och hur jag tar bort dem.

Tänk på att använda de metoder eller rengörings- och lösningsmedel som vi rekommenderar i första hand, för att i så liten utsträckning som möjligt påverka hälsa och miljö.

Använd heller inte onödigt stora mängder av rengörings- och lösningsmedel.

Cementbruk

Härdat cementbruk är mycket svårt att avlägsna. Det enda sättet att effektivt ta bort cementbruk är att torka bort det innan det härdat. Har du ändå fått härdade cementfläckar och omgivande sten har slipad eller grövre ytbearbetning, kan du försiktigt försöka skrapa bort cementen. Slipa därefter för hand med fint vattenslip-papper, stålull eller nylon-duk till omgivande stenars ytfinitet. Prova först på en liten yta.

En polerad yta är dock mycket svår att återställa med denna metod.

Fett/olja

1. Fläckarna torkas torra med papper och tvättas därefter med såpa/tvållösning eller neutralt (pH 7) allrengöringsmedel.
2. Thinner, aceton med försiktighet.
3. I sista hand teknisk ren bensin, i pastaform.

Gummiklackar

Svarta märken efter gummiklackar skrapas eller torkas bort.

1. Tvättas därefter med såpa/tvållösning eller neutralt (pH 7) allrengöringsmedel.
2. Fungerar inte detta kan du prova förtunning eller terpentin.

Lim

Limrester skrapas eller torkas bort.

1. Tvätta med såpa/tvållösning eller neutralt (pH 7) allrengöringsmedel om limmet är vattenbaserat. Är limmet lösningsmedelbaserat använder du T-sprit, som är baserad på etanol.
2. Thinner. Även aceton kan provas med försiktighet.

Märkpennor

1. Fläckarna tvättas med såpa/tvållösning eller neutralt (pH 7) allrengöringsmedel i kombination med papper.
2. T-sprit (baserad på etanol) i kombination med papper eller i pastaform. Även thinner och aceton kan provas med försiktighet.

Plastfärg

Fläckar av plastfärg är mycket svåra att avlägsna när de härdat. Dessa måste därför torkas bort före härdning i kombination med vatten. Förekommer ändå härdade plastfärgfläckar skrapas dessa bort med rakblad.

Olje-/lackfärg

Fläckarna skrapas eller torkas bort.

1. Tvättas därefter med såpa/tvållösning eller neutralt (pH 7) allrengöringsmedel i kombination med papper.
2. Fungerar inte detta kan du prova förtunning eller terpentin i kombination med papper och därefter i pastaform. Vid behov kan eftertvättning ske med ammoniak i vattenlösning.

Rost

Rostfläckar är mycket svåra att avlägsna. Vid dessa skador måste man överväga rostfläckens betydelse i förhållande till eventuella frätskador som uppstår vid borttagning med oxalsyra i vatten.

Stearin

Avlägsna mesta möjliga mekaniskt genom att skrapa försiktigt med kniv eller liknande.

1. Tvätta med såpa/tvållösning eller neutralt (pH 7) allrengöringsmedel.
2. Använd i andra hand teknisk ren bensin i pastaform.

Sprayfärg

För vissa stenar med polerad yta räcker det med vatten i högtrycksspruta och eventuellt stensåpa. Flammade ytor kan bearbetas med gasollåga. Kemiska metoder bör överlåtas åt specialiserade rengöringsföretag.

Te

Tefläckar är svåra att avlägsna.

1. Fläckarna tvättas med såpa/tvållösning eller neutralt (pH 7) allrengöringsmedel.
2. Använd i andra hand T-sprit (baserad på etanol).
3. I sista hand kan fläckarna blekas genom att använda medel som t ex Klorin, men detta kan medföra en etsad yta.

Tejp

Limrester skrapas eller torkas bort.

1. Tvätta därefter med såpa/tvållösning eller neutralt (pH 7) allrengöringsmedel.
2. Använd i andra hand thinner eller T-sprit. Även aceton kan provas med försiktighet.

Urin

Tvättas rent med såpa/tvållösning eller neutralt (pH 7) allrengöringsmedel.

